بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/39
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ހުސައިން ސިރާޖު / ހުރިހިމިދާގެ، ބ.ފެހެންދޫ
- އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު އަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް
އިސްފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

- ނިމުނު ތާރީޚު: 15 މުޙައްރަމް 1443 / 23 އޮގަސްޓު 2021

- ޤަޟިއްޔާ ނިންމި ތާރީޚު: 04 މުޙައްރަމް 1443
  12 އޮގަސްޓް 2021

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މަޙްކަމާ:
- ނަންބަރު: 40/HMC/2021
- ނިންމި ތަން: ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- މާއްދާ: ސަރަޙައްދުގެ ކުރިން ހުރަހެޅި ހުރަހެއްހަރުކޮށްގެން [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 21 ފެބްރުއަރީ 2021 • ނިމުނު ތާރީޚު: 07 އެޕްރީލް 2021

- ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރަޢޫފް އިބްރާހީމްގެ ރައުޔު: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރަމެވެ.

- މައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ގޮތް:

1. ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 40/HMC/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ނޫންކަމަށްބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް، [illegible] ޙުސައިން ސާބިރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިއެވެ.

2. އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި [illegible] [illegible]، [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނިންމި ނިންމުމާ ކަމާއި މިނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު [illegible] ކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ގެންދާއިރު ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/41 (މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] އެމައްސަލަ [illegible] ނުކުރުމަށް މިކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމާފައި ވެއެވެ.

3. މިކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރުގެ އިސްވެ [illegible] ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން އެނިންމުން ރިވިއުކޮށްދިނުމަށް އެދި ޙުސައިން ސާބިރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުމުގައި އިސްވެ [illegible] [illegible] [illegible] ނޫންކަމަށް ފެންނާތީ އެ މައްސަލައަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ހައިކޯޓަށް ބަލައިގަނެ ގޮތުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމަށް އެނިންމުން މުރާޖަޢާކުރި މިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅާފައިވާތީއެވެ.[1]

4. މިއީ، ބަޔާންވެދިޔަ ގޮތަށް މިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ނިންމުމާ ގުޅިގެން ހުސައިން ސިރާޖުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވި މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-B12/28 ޤަޟިއްޔާގައި ބަލައި އެ މައްސަލަ ނިންމުމަށް ތާވަލުކޮށްފައިވަނިކޮށް މިކޯޓުގެ ހުއްދަ ނުހޯދައި ހުސައިން ސިރާޖު ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރައިގެން ގޮސްފައިވާތީ އެ މައްސަލަ ބާޠިލުކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އެމައްސަލަ ދެވަނަ ފަހަރަށް ހުސައިން ސިރާޖުގެ ފަރާތުން މިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލެވޭ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

5. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިޢުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާގެ ޚުލާސާ ތިރީގައެވެ.

- **ޝަރީ ދަޢުވާއާއި، ސަރުކާރުގެ ދަޢުވާ ދުރަށް ދުރަށްކުރުމަށްފަހު، ފަރާތުން ބަޔާންކުރި:**

6. މި މައްސަލައިގައި ހުސައިން ސިރާޖުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތުގެ 613 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހަވާލާދީ އެމާއްދާގެ (ނ) ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، ހުއްދަ ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުނަގައި ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއެވެ. އެދައުވާ ހުށަހެޅި ސަބަބަކީ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، 01 އޮގަސްޓް 2019 ދުވަހުގެ 21:05 ހާއިރުއެހާކަން ހުޅުމާލޭގެ ކުރަން އެހެން ހުރުމަކީ ހުސައިން ސިރާޖު ހުރެ ގޮސް ހުރުމުން މިހާރު ކުރިއަށް

---

[1] މުރާޖަޢާކުރުމުގެ ނިންމުން މިކޯޓުގެ ނިޔާ ނަންބަރު HC-RM/2021/54(NR)

ގޯސް ޖިނާގެ އަތުގައި އޮތް ފުރި ދިނުމަށް އެދުމުން ޖިނާ އެއްލައިދީ ފެށުނު އޮނިގަނޑު (500 ދިރިދިޔަ)
ފުރިގައި ހުރި ދިރާސާކުރި ތަކެތި ކުރުމުން ބަލައިލުމުން ގޯޅިތަކުގައިވާކަން ސާބިތުވެއެވެ.

7. މި މައްސަލައިގައި ދައުވާ ހުސައިން ސިޔާދުގެ މައްޗަށް ކުރެވުނު ތުހުމަތު ޤާނޫނުގައި ބާއްވާފައިވާ މި މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގައި ހުށަހެޅުން، ދައުވާއަށް ހުސައިން ސިޔާދު އިންކާރުކޮށްފައި ވެއެވެ. އެގޮތުން އިންކާރުކުރުމާ ގުޅިގެން ޝާހިދުންގެ ބަޔާން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ހުސައިން ސިޔާދަށް ދިނުމަށް 06 (ހައެއް) ކަމެއް ހުސައިން ސިޔާދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެއީ:-

7.1 ހުސައިން ސިޔާދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރާ އަމަލުތަކަށް ހުކުމް ހުށަހެޅިގެން ކުރުމަށް އޮތް ހުކުމްދެއްވި ދައުލަތުގެ ކޯޓު އިޖުރާއާތުގެ ކުރީ ހުއްދަކުރެއްވިކަން ދައުލަތަށް ސާބިތު ނުވިކަމުގައިވާތީއެވެ؛

7.2 ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ގަވާއިދު ނަންބަރު 2011/R-49 ބަނގުރާއާއި ބެހޭ ގަވާއިދުގެ އިސްތިސްނާތަކާ ޚިލާފަށް އަދި އެގޮތަށް މިކަން ކުރުމަކީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ މާއްދާއި 20 ވަނަ މާއްދާއިން ދީފައިވާ ޙައްޤު ހަމަހަމަކަމުގެ ބައްޔާ ހުސައިން ސިޔާދަށް ގެއްލިގެންދާ ގޮތުގައި ކަމަށްވާތީއެވެ؛

7.3 ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާންތަކާއި ސާބިތުކުރުމުގައި ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނީ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ އިސްތިއުނާފު ކޯޓު ފަރާތްކަމަށް ޤާނޫނުތަކާ މާނަ ނުކުރެވުނުކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ޝަރީފް) ގެ މައްސަލައިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ހުކުމްކޮށްފައިވާތީއެވެ؛

7.4 ބަސްގުޅާބަހަށް ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޖިނާއީ ކުށަށް ދަޢުވާކުރާކަން ފުލުހުން އަންގަން ކުރަނީ ދަޢުވާކޮށްފައިވާތީ މިދަޢުވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 82 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށްވާތީއާއި؛

7.5 ޤާނޫނު ގޮތަކަށް [illegible] ކަންކަން [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަމުގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ޚިލާފު ދަޢުވާކޮށްފައިވާތީއާއި؛

މިބުނެވުނު ކަންތައްތައް ފާހަގަ ކުރެވޭއިރު ހުސައިން ސިރާޖުގެ މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] ދަޢުވާ [illegible] ހުސައިން ސިރާޖުގެ [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މިގޮތުން [illegible]؛

7.6 ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިފައިވާ ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] ޚިލާފަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible].

8. ހުސައިން ސިރާޖުގެ ހައްޤުން މި މަޙްކަމާއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މަޙްކަމާގެ ދަޢުވާކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] ހައްޤުން [illegible] އާއި [illegible] [illegible] ޙުކުމް [illegible].

8.1 ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/75 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، ބަނގުރާއާއި އޫރުމަހުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު 2011/R-49) ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި އެގަވާއިދުގެ ދަށުން ބަނގުރާއާއި ބަނގުރާ އެކުލެވޭ ތަކެތި އެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ހުއްދަދީފައިވާ ތަންތަން ފިޔަވައި އެހެންތަންތަނުގައި ގެންގުޅުމަކީ މަނާ ކަމެއްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، އަދި އެގަވާއިދުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށެއްގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަދެވޭ މީހުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ހުސައިން ސިފާވަނީ ބަނގުރާގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ އޮތް މީހެއް ނޫން ކަމެވެ.

8.2 ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible]) ގެ 613 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ހުއްދަ ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްދަ ނުނަގާ ކުރުމަކީ ކުށެއް ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، އެމާއްދާގެ [illegible] ކަމެވެ.

8.3 ބަނގުރާ އޫރުމަހުގެ ގަވާއިދުގައި އެގަވާއިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫންކަމެވެ.

8.4 ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާކުރުމީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ބާރެއްކަމާއި، އެހެންކަމުން [illegible] [illegible] ކުރަން ދަޢުވާ [illegible] ([illegible]) [illegible] 613 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުސައިން ސިފާތުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިގެންވާ ކަމެވެ. އަދި މިދަޢުވާއަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް [illegible] ދަޢުވާއެއް ކަމެވެ.

8.5 މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން [illegible]، އެހެންކަމުން އެ ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން މި މައްސަލައަށް ތަތްބީޤު ނުކުރެވޭނެ ކަމެވެ.

8.6 މި މައްސަލައިގައި ނެގުނު މާއްދީ ހެކި ތަހުލީލުކޮށްފައިވަނީ އެކަމާގުޅޭ ގޮތުން އަދަދު ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ކަމެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމި ގޮތް:

9. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންތައްތަކާގުޅޭ ގޮތުން މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބެލުމަށް ފަހު، ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 40/HMC/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާ މެދު ނިންމާފައިވަނީ،

"އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި ހުސައިން ސިފާތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް [illegible]." މިފަދައިންނެވެ.

10. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

10.1 ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ބަލާއިރު، ދައުލަތުން ހުސައިން ސާލިހުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާއެއް ކަމާއި މިދަޢުވާކުރީ [illegible] ބަލާއިރު، ހުސައިން ސާލިހުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 500 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 613 [illegible] [illegible] (ނ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

10.2 މި ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ބަލާއިރު، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible]

11. ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 40/HMC/2021 ފައިސަލާގެ "ސަރަޙައްދުގެ ކައުންސިލް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމިގޮތުގެ ރިޕޯޓު"ގެ ނިންމުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުސައިން ސިޔާދުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި 07 (ހަތެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި، އެނުކުތާތަކުގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރަޙައްދުގެ މަޖިލިހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:-

11.1 ހުސައިން ސިޔާދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރެއިން ބަޔެއް ހުށަހެޅުންތަކާ މެދު ނިންމި ގޮތުގެ ސަބަބު ބަޔާންކުރުމެއް ނެތި، އަދި އެކަމާމެދު ދެކޭ ގޮތެއްވެސް ބަޔާންނުކޮށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ **އަޙްމަދު އިސްމާޢީލް ވ، ޝަރީފް އަދި ޙަސަން** ޤާޟީއާއިން ޤާއިމްކޮށްފައިވާ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަން؛

11.2 ހުސައިން ސިޔާދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރާ އަމަލުތަކަށް ކުށަށް ޓަކައިގެން ހުށަހެޅި ދައުލަތުގެ ކޮން އިދާރާއެއްގެ ކޮން ހުއްދައެއް ދައުލަތަށް ސާފުކޮށްދީފައިނުވާތީ، ހުސައިން ސިޔާދުގެ ފަރާތުން ދިފާޢެއް ބިނާކުރުމުގެ ހައްޤަށް ހުރަސްއެޅިފައިވާކަމުން ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުކުރުން؛

11.3 ހުސައިން ސިޔާދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމަށްފަހު [illegible] ގެއްލިފައި އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި 20 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކާއި ހަމަހަމަކަމުގެ ބައްޔު ގެއްލިގެންދާ ގޮތަށް ކަމުގައިވާތީ އެކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިނުވުން؛

11.4 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ

ޙުކުމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވުން؛

11.5 ހުސައިން ސާލިހުގެ މައްސަލަ ދަށުކޯޓުން ބަލާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގެ

(ނ) އާ ޚިލާފަށްކަންކުރެވިފައިވުމާއި، މި ކަމުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވުން؛

11.6 ހުއްދަގެ ކަމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބުގެ ގޮތުގައި ކުށުގެ ބާވަތާ ޢަދުލުވެރިކަމާއި

މިއީ ޙުކުމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވުން؛

11.7 ދައުލަތުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހާޒިރު ވުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުގެ

ރިޢާޔަތް ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ރިޢާޔަތްކުރުމާއި ޢަދުލު ޝަރީޢަތުގެ ނިންމާފައިވުން؛

12. މި ނުކުތާތަކަށް ބަލާބެލުމުގައި، ހުސައިން ސާލިހުގެ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ އިޢުތިރާޟު ސާބިތުވާކަމަށް

ބަލައިގަނެވޭތީ ރިޢާޔަތް ކުރުމަށްފަހު، ހުސައިން ސާލިހު ކުށްވެރިކުރުމުގެ ޙުކުމުގެ ތެރެއިން 5 (ފަހެއް)

އަހަރުދުވަހުގެ ނިސްބަތުގެ ތަންފީޒު ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގައި ސިއްރު ގޮތުން ކަމަށް

ކަނޑައަޅައި، އަދަބުގެ މުއްދަތު ހައިކޯޓުން ގޮތުގެ ކަނޑައަޅައި ނިންމީމެވެ.

13. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާ ކޯޓުގެ ނިންމުން ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު

ކަމަށްވާތީ ކަނޑައަޅައިދިނީމެވެ.

ފަނޑިޔާރުންގެ ސޮއި:

14. ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ކޭސްގެ ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ކުރިން ދައުލަތުންނާއި ދިފާޢުގެ ބަލަންޖެހޭ ކުރަންޖެހޭނެކަމަށް އިސްތިއުނާފުވެއެވެ. މިފަދަ ބަޔާން ކުރުމުގައި ކުށުގެ ދަޢުވާ އާއެކު ސާބިތުވެއްޖެ ކަމަށް، ދަޢުވާ އަށް ޖަވާބުދާރީވާ ގޮތުން ކުށުވެރިވާ، ދަޢުވާއިގެން ކުރިއަށްދާން ބަލައި އެއްޗެއް ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ކޯޓަށް ބަލާ ބަޔާންކުރެވޭ. ދަޢުވާ ލިބިފައިވާ ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ބަދަލުކުރާ ކުރިން ދަޢުވާލިބި ފަދަ ގޮތަކަށް ކުރާ ދަޢުވާގައި ކުށް ދަޢުވާ ލިބޭ ހެކި އެކަމަށް އެކުލެވޭ ސާބިތުކުރުން، އެކަމަށް ދަޢުވާ ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް، ދެކެން ދަޢުވާ ސާބިތުކުރެވޭނެ ގޮތުގައި ދަޢުވާލިބި ފަދަ ގޮތަކަށް ބުރަދަނީ ކުށުވެރިވާ ކުރީ ކުށުގައި، އެ ކުރު ކުރާ މިހެކިން ނުވަތަ ކުރު ކުރަން އެއްވެސް މިހެކިން ނުވަތަ ކުރު ކުރުމުގައި އިޖުރާއީގޮތުން މިހެކިން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަމަލެއް ކުށެއްކަން އެނގޭއިރު ސާބިތުކުރުމަށް ވާނެއެވެ.

އަދި އޭނާގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ އެކުލެވިފައިވާ ކުރު އޭނާގެ މައްސަލަ ސާބިތު ނުވެނަމަވެސް، އެކަން ކުރިން އެކަނި ކުރަން ނުވަތަ އެކަން ކުރުމުގައި އިޖުރާއީގޮތުން ސާބިތުވާ ގޮތަކަށް ހުކުމް ދީފައިވާނަމަ، އެކަން ކުރިން އެކަމުގެ ނުވަތަ އިޖުރާއާތުގެ ކުރު އޭނާގެ މައްސަލަ ސާބިތު ކަމަށް ކަނޑައެޅިދާނެކަން ސާބިތުކުރުމަށް ވާނެއެވެ.[2]

15. މި މައްސަލައިގައި ދުސްއަކީން ސިޔާސީގެ މައްސަލަ ކޮށްފައިވާ ހުއްޓަ ނަގައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުއްޓަ ނަގައިގައި ކުރުމުގެ ކުރުގެ ދަޢުވާއެވެ. (މިދިޔަގެ 6 ވަނަ ނަންބަރުގައި ކުރުވުން ދަޢުވާއާއި އަދި ދަޢުވާކުރުވުން ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައިވާއެވެ.) އެދަޢުވާއަށް ދުސްއަކީން ސިޔާސީ އިންކާރުކޮށްފައިވެއެވެ. ދަޢުވާލިބި މިހާ ދަޢުވާއަށް އިންކާރުކުރި ބުރަދަނީގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

(ހ) ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް އިސްތިއުނާފު އަޑުއެހުމުގައި ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުން ދުވަސް ފަހުން ގަނޑުގައި އެދި ދަޢުވާއަށް އިންކާރުކުރިނަމަ، އެދި ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވާގޮތް ފަހަލައިގެން ދައުލަތުން ކުރިއަށްގެންދަނީ، ސަރުކާރުގެ

---

[2] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރާއި އެމާއްދާގެ (ރ)،

ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުމާއި އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހުށަހަޅަން ބޭނުންނަމަ، އެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުން ދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ދޭ ފުރުޞަތުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ހުށަހަޅާ ހެކި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ޝާހިދުކުރާ އެއްޗެހި، އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ރ) އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދައުލަތް ނޫން ފަރާތަކުން ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުކުރާނަމަ، ޤާނޫނުގެ މައްޗަށް އެ ދައުލަތުން ކުރާ ކަމަށް ބުނެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދިފާޢުގެ ޙައްޤު ދިނުމަށް، އެ ދިފާޢު ހޯދުމުގެ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ބަލައި، ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ބ) ދައުލަތުން ރައްދު ހުށަހެޅުމުން، ދައުލަތު ދޭ ފުރުޞަތު ދިފާޢުގައި ހުށަހެޅުމުން ރައްދު ބަލައިގަނެ، އެ ރައްދު ހުށަހަޅަން ދައުލަތަށް ފަހުން ފުރުޞަތު ދޭންވާނެއެވެ.

(ޅ) އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އަދި ދައުލަތަށް ފަރާތުން ރައްދު ހުށަހެޅުމަށް، ހުށަހަޅާނެ މުއްދަތު ފާސްކުރުމަށް ހުށަހަޅާކަމަށް ބަލައިގަނޭނެއެވެ. މިހެންވެއްޖެނަމަ.

މިމާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތުން ނޫނީ ދައުލަތަށް އިސްތިއުނާފުކުރިޔަސް ފަރާތުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އެއް ދައުލަތުން ޖަވާބު ދިނުމުގެ ޙައްޤު ކުރެވޭ. އަދި އެއާއެކު، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުމާއި އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހުށަހަޅަން ބޭނުންނަމަ ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ. މިގޮތުން ދެ ފުރުޞަތުގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ޝަރީޢަތުން ނިންމަންޖެހޭ ކަމާއި އެއްކޮށް، ދައުލަތު ޝާހިދު ކުރަމުންދާ ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ފާސްކުރާ އެއްގޮތަށް ހެކި، އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ހުށަ ކުރުމަށްޓަކައި. މިގޮތުން ދައުލަތަށް ލިބޭ ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި، އެދައުލަތަށް ކުރުމުން ދައުލަތުގެ ޙައްޤު ކުރެވޭ ދިފާޢުގެ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ބަލައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެއެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން:

16. ޖިނާއީ މަޖިސްޓްރޭޓުންގެ ސަލާޙިއްޔަތުގެ ދަށުން ކުރަނީ ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމުން ދުރު ފުލުހުންގެ ކުރަންޖެހޭ ބަދަލުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެވެ.[3] އެއީ:-

16.1 ދައުވާ އުފުލުމުގެ ކުރިން/ފަހުން ދައުވާ ކުރަންޖެހޭ ގޮތުގައި ބެލުމަށް ފާސްކުރަނީ އަމުރުކުރުން؛

16.2 ދައުވާކުރުމަށް ކުރަނިވި ފަރާތް ދިނުމެއް؛

16.3 ތަޙުޤީޤު ސަލާޙިއްޔަތު ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރަން ކަމާގުޅޭ ކަންތައްތަކާއި ބެހޭ ކުރަންޖެހޭ ކުރުން؛

16.4 އެހެނިހެން ޒިންމާ ދޫކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ކަމަށް ދައުވާއާ ބެހޭ ބަލައިގަތުން ހުރުން؛

16.5 ހެކިބަސް ނަގާ މުހިއްމު ހެކިތަކާ ގުޅޭ ހެކިބަސް ނެގުން؛

16.6 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 129 އަދި 132 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅިދާނެ އަމުރުތައް އަދި ކުރަންޖެހޭ ކަންކުރުން.

މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ސާބިތުވީ ފަރާތުން ހުކުމަކީ ހުކުމްކުރުމަށް ބަލައި، އެހެންކަމުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ އަދި/ނުވަތަ ދައުވާ ހުކުމްގެ ޒިންމާގައި އިސްކަމެއް ހިނގާފައި ދެވިގެން ދައުވާކުރުމަށް ގަބޫލުކުރުމާއި، ހެދުމުގެ ގޮތުގައި ސަލާޙިއްޔަތު ހުށަހެޅުން ކަނޑައަޅާފައި ބަލައިގަނެ ހިނގާ ހެދުމުގެ ގޮތުގައި ސަލާޙިއްޔަތު ޤާނޫނު ދަށުގައި ނުވާކަން ބާވަތުން ކުޑަކުރަން އެނގެއެވެ.

ސަލާޙިއްޔަތު ހުކުމާ ހެދި ބަލައިގަތުން:

17. މި މައްސަލައިގެ ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބައެއްގެ ބަލައިގަތުމަށް ޖިނާއީ މަހްކަމާ

ހިފާފައި ބައްޓަންކޮށްފައިވާ ދަލީލެއް ބަޔާންކޮށް އެދެވޭ ބަލައިގަތުމުން ނިންމާފައިވަނީ ގަބޫލުކުރާނެ ކަމަކަށް

ދުސްތޫރީ ސިފަތުގެ ހުރިހާ ބައިވެރިވީ. މި މައްސަލައިގެ ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުވާގެ ހުރިހާ

ހުކުމްތަކާ ހިފާފައިނުވުން ދަލީލުގެ ގޮތުން ހުކުމް ހުށަހެޅި މަސްއޫލު ކަނޑައެޅި ނިންމާފައިވީ، އެގޮތް

ބަލައިގަތުން ނިންމާ ނަމަވެސް، ސަލާޙިއްޔަތުގެ ހުކުމްކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ދައުވާ ބަލަހައްޓާ މަސައްކަތް

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި

ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] ބުރަދަނެއް ދިނުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަކަށެވެ. ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކި ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ދަޢުވާލިބޭފަރާތަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެމައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްފައިވަނީ، "މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ފަރާތަކުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ހެއްކަކީ ޝަރީޢަތުން ޤަބޫލުކުރެވޭނެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ޝަރީޢަތުގައި ހިމެނޭ [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތް އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ކުރިން އެ ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible]. އެހެންކަމުން، ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހެއްކަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުން ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާގައި [illegible].

ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމުމުގެ [illegible] [illegible]:

18. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމި ގޮތާއި އަދި އެނިންމުން ނިންމި ސަބަބު ބަޔާންކުރަންޖެހޭނީ، އެ މައްސަލައަކީ ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ހިނގިއިރު އަމަލުކުރެވެމުން ދިޔަ ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖްރާއާތުގެ ގަވައިދުގެ 123 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. މި މައްސަލައަކީ ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައިވާތީއާއި ޝަރީޢަތުން އެމައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތަކީ، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާގުޅޭ ގޮތުން ދެފަރާތުން ދައުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކުރި، ޝަރީޢަތުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެމައްސަލައިގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް ބެލުމުން އެނގޭތީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

19. މައްސަލައެއް ނިންމުމުގައި ސަބަބު ބަޔާންކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ، **އަޙްމަދު އިސްމާޢީލް ވ. [illegible] ޢަލީ ޙަސަން [illegible] [illegible]**[4] ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ [illegible] އަންނަނިވި ފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

> "ފަނޑިޔާރުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ [illegible] ފަނޑިޔާރު [illegible] ސަބަބުތައް [illegible] [illegible]. [illegible] ފަނޑިޔާރު ސަބަބުތައް [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ކުރުމުގެ ބައެއްގެ މައިގަނޑު ޢުންޞުރެކެވެ."

އިސްވެ ބުނެވުނު އުސޫލުން ބަލާއިރު، ފަނޑިޔާރު ނިންމާނިންމުމުގެ [illegible] ސަބަބު ބަޔާންކުރުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible]. މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އެމައްސަލަ

---

[4] - ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު (2021)SC 30 ޤަޟިއްޔާ

ސަރީޙަކުން ބަލައި ފައިސަލާކޮށް ގޮތެއް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް ނޫންކަމުގައިވާތީ އޭގެ ސިއްރާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިސްވެ ބުނެވުނު އުސޫލު މި މައްސަލަޔަށް ތަޠްބީޤު ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ނުފެނެއެވެ.

ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި [illegible] ގޮތް:

20. މި މައްސަލައިގައި ހުސައިން ސިރާޖުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައިވަނީ ޤާނޫނީ ގޮތުން [illegible] ހަމަތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން [illegible] ހުސައިން ސިރާޖުގެ [illegible] [illegible] ކުރިން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

[illegible]

21. ޤާނޫނުލްމަދަނީގެ 613 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވަނީ، "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible] [illegible] 2 ވަނަ [illegible] [illegible].[5] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މާއްދާގެ [illegible].

22. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 616 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) 2 ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

23. [illegible] [illegible] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

---

[5] [illegible] މާއްދާގެ (ށ) ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި

އިންޑަސްޓްރީޒް އެންޑް ޓްރޭޑިން ކަނޑައަޅުއްވާ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. މިމާއްދާގެ ދަށުން ބާރު ލިބިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އިން އެކުލަވާލައިވާ "ބަނގުރާއާ އުސޫލުތަކުގެ ގަވާއިދު (2011/R-49)"ގައި ބަނގުރާ ބަނގުރާ އެތެރެކުރާ ތަކެތި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުމާއި އިމްޕޯޓް ކުރުމާއި ރާއްޖޭގައި ވިއްކުމާއި ގެންގުޅުމާއި ބޭނުންކުރުމަކީ އެގަވާއިދުގެ ދަށުން ހުއްދަހޯދައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސިފައިވާ ކަމާއި އެގަވާއިދު މިތަނުން އަދަދުގެ ކުރިމަތިން ނަމަވެސް އެހެން އެއްވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގެންގުޅުއްވުން ހުއްދަކުރެވޭ އަދި މިހާރު ދޫކުރާ އަދަދު އެގަވާއިދުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދަދަށް ވުރެބޮޑު ދީފާ އަދަދުއްކާއި، އެއަދަދު ކަނޑައަޅާފައިވާތީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދައުލަތާ، އަދަދު ހިމެނުން އެއް ހުރިހާ ކަމެއްގައި ނުދެކެމެވެ.

24. ޤާނޫނުއަސާސީގެ އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ 613 ވަނަ މާއްދާގައި ހުކުމްކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުރި ނަމަވެސް ކަނޑައެޅުން ކަމެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުން ގަވާއިދުގެ ހިންގަންޖެހޭ ވިޔަފާރިއެއް ހުއްދަނެގުމުން ހިންގާފައި ތަނެއްގައި އިސްތިސްނާ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ހުއްދަނެގަންޖެހޭ ކަމަށް ކަމެއް އެއް ފަދަ ވިޔަފާރިއެއް ނުވަތަ އެއްވެސް އިސްތިސްނާވާ މިފަދަ ކަންތައްތަކާއި މުއާމަލާތް ތަނެއްގައި އިސްތިސްނާއެއް ހިމެނޭ ބައްލަވައިގެން ބަނގުރާ ވިއްކާ ގަނެވޭނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހެން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުން ހުއްދަ ދޫކުރައްވާ މިހެން ފަތުރުވެރިޔާ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ބަނގުރާ ގެންގުޅުން މަނާކަމާއި ބަނގުރާ ޢާއްމުކޮށް ބޭނުންކުރުމަކީ 10 ވަނަމާއްދާއިން ބަލާފައިވާ އެހެންގޮތަކަށް މިއާދެއާއި ބަޔާންވާ ގޮތުން ހިތްހަމަ ކުރެވިފައިވާ ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ފަރުވާދިނުން ފަރާތަކަށެވެ. މީގެ އިތުރުން އެގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެގަވާއިދުގެ ދަށުން ހުއްދަދީފައިވާ ތަންތަން ފަރާތްތަކުގެ ވިޔަފާރި އެއްފަރާތުގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމަށް މަނާކަމާއި ބަލަތީގައި ބަހައްޓާފައިވާ ތަނެއްގައެވެ. އެއްފަރާތުން، އެހެން ފަރާތަކަށް ބަނގުރާ ގެންގުޅުމާއި ހުއްދަދިނުމާއި ފަރާތަކާއި ބަލައިގައި ވެދާނެއެވެ. މި ވެށިވަށައިގެ

ދަޢުވާލިބޭ ހުސައިން ސިފާތަކީ ބަނދަރު ގެންދިޔުމުގެ ހުއްދަހޯދުން ޖެހޭ ކަންކަމާއި، އަދި ހުސައިން ސިފަތު ބަނދަރު ގެންދިޔުމުގެ ހުއްދަ ދޫކުރާ (ހުއްދަ) ބަނދަރު ގެންދިޔުން މަސައްކަތްކުރުމާ ގުޅިގެން.

25. ޖިނާއީ ކުށްތަކާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރާ އެންމެހައި ދަޢުވާތަކާބެހޭ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމާއި، ތަޙުޤީޤުކުރާ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން ހިނގާ ހެއްކާއި ފޮރިން ވަޞީލަތްތައް ދަޢުވާއަށް އުފުލުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ޤާނޫނުތަކުން ކަނޑައަޅާފައި އޮތަސް ޖިނާއީ ދައުލަތުން ދަޢުވާކުރުމުގެ ބާރު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިދީފައެވެ. ބަނދަރު ބެލުމާ ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ހުއްދަ ނެތި ދިއުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަނދަރުތަކުގައި ބަނދަރު ގެންދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައި ވަނީ ދަށުން ނެވެ. އަދި ނުވަތަ އަދި ދަޢުވާކުރާ ޖިނާއީ ދަޢުވާތަކަށް ބާރުލިބިގެންނެވެ. އަދި ބުނެވުނު ނުވަތަ އެހެން ކުރާކަމުގެ ތަޙުޤީޤުކުރާ ބަލާ ބަދަލުގައި ނިސްބަތް ކުރުމުގެ ހިތްހަމަޖެހޭ ބަލާ ބޭނުންކުރާ ކަމަށްވާތީ ބަލާ ނިޔާކުރާތީ އަދި ބަލާ ނިޔާވަނީ ކުރާ ދަޢުވާތަކުގެ އިޖުރާއަތު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރުގެ ބަލާ ތަޙުޤީޤުގައި ހުށަހެޅުމަށް ޙައްޤުވާ ކަމަކާ ގުޅިގެން ކުރާ ދަޢުވާތަކުގެ ބަލާ ނިޔާގެ ނިސްބަތްވާ ހަމަ ކަމަށް ނިޔާކޮށް ނުވެއެވެ. ހައިކޯޓުގެ ޤަރާރު ނިންމާފައިވާ ތިމާވެށި ޤަރާރުގެ ވ. މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޤަޟިއްޔާގައި[6] ޖިނާއީ ކުރާ ދަރަޖަ ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ކުރާ ކަމަށްވީމަ، އެކަން ސާބިތުކުރުމަށް ސަބަބު ވަނީ ތަޙުޤީޤުކުރާ ފަރާތުން ކަމާބެހޭ ފަރާތަކަށް ޢާއްމުކޮށް ގޮތުން، އެކަން ސާބިތުކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ވަނީ ތަޙުޤީޤުކުރާ ޙާލަތުގައި ރާއްޖޭގެ (ނިސްބަތް ވަނީ ހެކި) ބަލާ ބަދަލުގައި ޖިނާއީ ކުރާ ސާބިތުކުރުމުގައި އަދި ކަމާބެހޭ ވެސް ބަލާ ބަލާނުލެވޭނެ ކަމަށް ވާސިލްވެފައެވެ. އެވެސް ބަލާ ބަދަލުގައި ބަނދަރު އެއް ކަމެއްގައެވެ. އެއީ ޖިނާއީ ކުރެވޭ. އެވެސް ބަލާ ބަދަލުގައި ހުށަހެޅުއްވި ސަބަބު އަދި ޤާނޫނީ ގޮތުން ޖިނާއީ ކުރި ސާބިތުކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތުން އެކަން ބަލާފައި ބަލާ ވަޞީލަތް ޖިނާއީ ކުރި ނިންމުމާއި ދަށުން

---

[6] - ހައިކޯޓުގެ ޤަރާރުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/352 ޤަޟިއްޔާ

ސާބިތުކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ބަނގުރާ ބުއިމުގެ ކުށަކީ ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތަކުގައިވާތީ، އެކުށުގައި ކަނޑައެޅޭ [illegible] [illegible] ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ކުށުގައި [illegible] [illegible] ކުރެވިގެންވާން ކަމެއް ނޫންކަމަށް ފުޤަހާއިން ސިފަކުރާ ގޮތުން ބުނެފައިވެއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި ފުޤަހާއިން ސިފަކުރާ ގޮތުން [illegible] ސާބިތުވެ ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތަކުގައި [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުށްތަކުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

26. ބަނގުރާ ބުއިމުގެ ކުށަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހައްދު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެކެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] ([illegible]) [illegible] ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible]. ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]

ޖީއެމްގެ އަތުގައި ބަނގުރާ ހުރިއްޖެނަމަ، ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ކުށުގައި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދަޢުވާ ކުރެވިދާނެއެވެ. ބަނގުރާ ބުއިމުގެ ކުށަކީ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށެކެވެ.

27. ޖިނާއީ ކޯޓުން ދަޢުވާއެއްގައި، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރެވުނު ކުށް ބަލައިގަތުމަށްފަހު ކަމަށާއި، ޖީއެމްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލި ކުށް، ދަޢުވާއެއްގައި ބަލަންޖެހޭނީ، ޤާނޫނުގައި އެ ކުށް ކަނޑައަޅާ ޢުޤޫބާތް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. ކުށް ކަނޑައަޅާ ޢުޤޫބާތް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ނުވަތަ އެކަން ޢަމަލު ޢުޤޫބާތުގެ ދަރަޖަ ނުވަތަ ޤާނޫނީ އިޖުތިހާދާއިގެ ދަރަޖަ ނުވަތަ އުސޫލުތަކުން އެކަން ޢުޤޫބާތަކާ ބަރާބަރީ ޖިނާއީ ކުރަކަން ދަރަޖަ އުފުލައިގެންނުވާކަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ހ) އަށް ބަލާއިރުން އެނގެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދުސްތޫރުން ސާބިތުވާ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރެވިފައިވަނީ ޖީއެމް ދިފާޢުގައި ބަނދަރުގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ދޫކުރާ ޖީއެމްގެ ޝީޓުގައި ހުށަހަޅާފައިވަނީ، ޖީއެމް ދިރިއުޅޭ ރަށުގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ޕަރމިޓް ސާބިތު ހޯދިފައިނުވާކަން އެނގެއެވެ. ޤާނޫނުތަކުގެ 613 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ކަނޑައެޅޭ ފަރާތުން ހުއްދަ ހޯދައިގެން ގެންގުޅެވޭނެ އެއްޗެއް ހުއްދަ ނުލަގައި ގެންގުޅުމަކީ ކުށެއް ކަމެވެ. ބަނގުރާ ގެންގުޅުމަކީ ސަރުކާރުގެ ކަމުގެ ފަރާތުން ހުއްދަ ދޭ ފަރާތުން ކަމުގައިވާނަމަ، އެފަދަ ހުއްދައެއްނެތި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމަކީ މި މާއްދާގެ ދަށުން ފާޅު ކަމެއްކަން އެނގެއެވެ.

ހުއްދަ އޮތްކަން ސާބިތުކުރުމުގެ ބައި:

28. ޖީއެމް ދިފާޢުގައި ބަނދަރުގައި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ އިތުރުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުއްދަ ނަގައިގެންނެވެ. އެހުއްދަ ނެތި އެހެން އެއްޗެއް ގެންގުޅޭ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތަކުގައި އެފަދަ ހުއްދައާއި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެންނެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައިވާ ބަޔާނުން ސާބިތުވާ ބަނގުރާ ގެންގުޅުމަށް ހުއްދަ ހޯދާފައެވެ. އެހެންކަމުން ބަނގުރާ ގެންގުޅުމަށް އެފަދަ ހުއްދައެއް ސާބިތުކުރާނެ ބަޔާނެއް ސާބިތުވެއެވެ.

ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަދޫކުރަންޖެހޭނީ ކޮންފަރާތަކުންކަން ނޭނގޭ ކަމަށް ދުސައިން ސިފާތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާތީ، ކަނޑައެޅިފައިވާ އިޖުރާއާތުގެތެރެއިން ޤާނޫނެއް ފާސްކޮށް، ޝާއިޢުކުރުމަށްފަހު ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓްގައި ޝާއިޢުކުރުމުން ޤާނޫނު އެނގެންޖެހޭ ކަމުގައި ޤާނޫނު ދެކެއެވެ. އަދި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތް ނޭނގޭ ކަމަށްބުނުމަކީ ކަމާ ދިފާޢުގައި އުޒުރުވެރިއަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ނަގަންޖެހުނީ ސަރުކާރުގެ ކޮން އިދާރާއަކުންކަން ދުސައިން ސާފުކޮށް ނޭނގޭ، އެހެރެދާ، އާންމު ދަރަޖައި ދެއްކުން އުޒުރެއް ނޫނެވެ. މި ނުކުތާގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށް ދުސައިން ސާފުކޮށް ގެންދިޔުން އަދިވެސް ހުއްދަހޯދަން ނުލިބި ނުހުށަހެޅުމުން އެހެން ކަމާ ދުސައިން ސާފުކުރަނީ އަދި އެހެން ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ހޯދަން ކަމަށް ދުސައިން ސާފުކުރެވޭ ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކުން ސާބިތުވެގެންދެއެވެ. އަދި ބަނގުރާ ގެންގުޅުމުގެ ހުއްދަ ނެތް ކަމާއިގެން ކަމެވެ.

29. ދެން ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާއާއި އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި ހެކިތައް ރިޢާޔަތްކޮށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މަސްލަހަތު އެދަޢުވާ ކުރިޔަށްދާނީ އިތުބާރުކޮށްގެން މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލައި ވަކިކުރާނެ ގެޒެޓުކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަމަށް ހިންގާފައިވާ ހިނގުމުގެކަން އެނގެއެވެ. ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ އިޖުރާއާތު އެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، 14 ވަނަ ބާބުގައިވާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ދިފާޢުގެފަރާތަށް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލައި ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ހެކި ދަށުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިފާޢުވެރިޔާ ހުށަހެޅުމަށްފަހުން 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން އަންގައެވެ.[7] އެހެންނަމަވެސް، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި (ނ) އަށް ބަލާއިރު، ދަޢުވާލިބޭ މީހާ ދަޢުވާއަށް

---

[7] ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/249 ގެ މައްސަލަ

އިންކާރުކުރުމުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅުމަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ، އެހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭންވާނެ ކަމާއި އެގޮތުން ދެވޭ ފުރުޞަތުގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމަށްފަހު ފަރިޔާދު [illegible] ނިންމުމުން ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] އެންމެހައި ހެކި [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް [illegible] އެނގެއެވެ.

30. އިސްވެ ބުނެވުނު ގޮތުގެމަތިން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާހުށަހެޅުންތައް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދިންކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެމައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] [illegible] ނުވަތަ ނޫންކަން [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާއާއި އެދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި [illegible] 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. [illegible] އެހެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ނިންމުން:

31. މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށްފަހު [illegible] [illegible] ފަރިޔާދު [illegible] ނިންމަންޖެހޭ ކަމާއި، [illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެމައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި މުޅި މައްސަލައަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށްވާތީ، މި މައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށްފަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކުރުމަށް ނުވަތަ ދައުވާއާއިގެން ކުރިއަށް ދިއުމަށް ހުރަހަކަށް ވެދާނެ ދިމާއެއް ކުރިމަތިވެފައިނުވާތީ، މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާނެ ކަމެއް އެއްވަރަކަށް ނުފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަރީފުގެ ރައުޔު:

32- މި މައްސަލައިގައި ދައުވާ ކީ ހުސައިން ސާލިމުގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާއާއި ގުޅިގެން ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ބޭއްވުނު މި މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގައި ދައުވާ ހުށަހެޅުމުން، އެދައުވާއަށް ހުސައިން ސާލިމު އިންކާރުކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު ހުސައިން ސާލިމަށް ދިނުމުން ޖުމްލަ 06 (ހައެއް) ހުށަހެޅުން ހުސައިން ސާލިމުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

33- މިހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރެއިން ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މަސްތުވާތަކެތީގެ ތަޙުލީލު ރިޕޯޓަކީ އިޖްރާއަތްތަކާ ޚިލާފަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއް [illegible] ހުސައިން ސާލިމުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ [illegible] [illegible] (ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅޭ ކޯޓުން ނިންމުން)ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

34- މިގޮތުން ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާތީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމެކެވެ.

35- މިމައްސަލަ ދަށުކޯޓުގައި ނިންމިއިރު އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާއިދުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި ބާއްވާ އަޑުއެހުމުގައި އެ ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ފަރީޤުން [illegible] ނިންމުމަށްފަހު [illegible] އޮންނަ [illegible] ބަލާއިރު، ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިފާޢު [illegible] ސާބިތުކުރުމަށް [illegible] ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ގޮތެއް ނިންމާފައިވަނީ [illegible]. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް [illegible] ޝަރީޢަތް އިސްތިސްނާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ކުރިން ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކި ހުށަހެޅުންތަކާ ގޮތް ނިންމާ [illegible] ނިންމާފައިވަނީ [illegible]. [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ހުށަހެޅުން [illegible] ނިޔާއަށް ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާކަމެވެ.

36- [illegible] [illegible] ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހެކި ހުށަހެޅުންތަކާ ގޮތް [illegible] ނިންމުމަށް ބާއްވާ [illegible] "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ މެދު ގޮތެއް ނިންމަވާފައިވޭތޯ"އަށް ބެލުމުން އެނގެން ނެތެވެ. ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ހެކި ނިންމާފައިވާ [illegible] ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ އެ ހުށަހެޅުންތަކާ ޝަރީޢަތުން [illegible] "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ މެދު ގޮތެއް ނިންމަވާފައިވޭތޯ"އަށް ބެލުމުން އެނގެން ނެތެވެ.

37- ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމެއް ބަލައިގަތުމަށް ނުވަތަ ބަލައި ނުގަތުމަށް ފަނޑިޔާރު ނިންމާ ޙާލަތުގައިވެސް، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާ މެދު ކޯޓުން ނިންމުމުގައި [illegible] ފަނޑިޔާރު ރިޢާޔަތްކުރި ގޮތް ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހުއްޖަތު ފެންނަން އޮންނަންވާނެ ކަމުގައި އަހަރެން ދެކެމެވެ.

38- އެހެނީ ފަނޑިޔާރުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ [illegible] ނިންމި ނިންމުމެއްކަން [illegible] ހަމައެކަނި ގޮތަކީ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] ހުށަހެޅުން ކަންތައްތަކުގައި ފަނޑިޔާރު ނިންމާ ނިންމުމަށް ވާޞިލުވި ޤާނޫނީ [illegible] ފެންނަން [illegible] ކަމުގައިވާތީއެވެ. އަދި އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް [illegible] އެންމެ މުހިންމު [illegible] އަހަރެން ދެކެމެވެ.

39-އެހެންކަމުން، ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ތަފުސީލު [illegible] [illegible] ފައިވާ [illegible] ޙުސައިން ސާބިތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ [illegible] ޙުސައިން ސާބިތުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި [illegible] ހުށަހެޅުންތަކަށްވެސް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] [illegible] ކަމަށް އަހަރެން ދެކެމެވެ.

ހުކުމް:

[illegible] އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކުގެ އަލީގައި [illegible]، ހުޅުމާލެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 40/HMC/2021 ޤަޟިއްޔާގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކާމެދު ނިންމިގޮތް" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޙުސައިން ސާބިތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކާ [illegible] [illegible] ބަދަލު

[illegible] ސަބަބުން [illegible] މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ [illegible] ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣުލަބިއްޔަތުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

[illegible] ފަނޑިޔާރު [illegible]

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ އިބްރާހީމް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު